

Czynniki sukcesu nowych programów rozwoju obszarów wiejskich

© 123rf, Manuela Ferreira

Programy rozwoju obszarów wiejskich (PROW) państw członkowskich na lata 2014–2020 powinny być: oparte na potrzebach, zorientowane na wyniki, wolne od błędów i w pełni zintegrowane z innymi formami wsparcia rozwoju obszarów wiejskich. Wytyczne te zostały sformułowane w trakcie bardzo ważnego seminarium zorganizowanego przez ENRD w grudniu 2012 roku, które dotyczyło czynników wpływających na efektywne programowanie nowych PROW. Wśród celów efektywnego programowania PROW wymieniono również „pośrednictwo w zakresie innowacji”, „zazielenianie”, „współzarządzanie” oraz „dobre zarządzanie”.

Propozycje dotyczące unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 opierają się na doświadczeniach wynikających z poprzednich okresów programowania i wzmacniają pozycję rozwoju obszarów wiejskich, czyniąc z niego istotny element wspólnej polityki rolnej (WPR).

Ważne problemy, takie jak trendy globalizacji, dyscyplina finansowa i zrównoważenie środowiskowe, tworzą kontekst stanowiący wyzwanie dla procesu programowania nowych PROW. W trakcie seminarium ENRD podkreślano, że zagadnienia te powinny zostać uwzględnione przez osoby tworzące PROW.

Sfinansowała

pomiędzy dwoma filarami WPR i utrzymać szeroki zakres korzyści, jakie obywatele wszystkich państw członkowskich zyskują z PROW.

„Musimy tworzyć PROW, których rezultaty można łatwo zweryfikować, które lepiej odpowiadają rzeczywistym potrzebom rozwojowym obszarów wiejskich, i które są odpowiednio zintegrowane z pozostałymi źródłami finansowania. Osoby, które tworzą PROW powinny zwracać szczególną uwagę na konieczność ograniczenia błędów”.

Komisarz Dacian Cioloș

Tworzenie nowych PROW

Pierwsza wskazówka dla osób zaangażowanych w tworzenie PROW brzmi „zaczynajcie wcześniej”. Aby podkreślić ten czynnik sukcesu, DG AGRI współpracuje już z państwami członkowskimi przy organizacji krajowych warsztatów dla osób zajmujących się przygotowywaniem PROW. W programie tych spotkań znajdują się między innymi wyjaśnienia dotyczące propozycji w zakresie narzędzi zarządzania środkami finansowymi oraz nowego systemu administracyjnego na lata 2014–2020.

Problemy związane z programowaniem PROW zostaną również wyjaśnione w trakcie dyskusji nad stanowiskami negocjacyjnymi¹ poszczególnych krajów podczas wizyt Komisji w państwach członkowskich. Priorytetem dla wszystkich zaangażowanych osób powinno być unikanie typowych problemów, jakich doświadczano w ramach poprzednich PROW, a także znalezienie praktycznych rozwiązań, które umożliwiłyby udaną realizację różnych zadań w zakresie programowania.

Referenci i goście zaproszeni na seminarium (na które przybyło łącznie kilkaset osób, w tym urzędnicy z instytucji zarządzających, agencji płatniczych, komisarz Cioloș i wysocy rangą przedstawiciele Komisji Europejskiej) podkreślili wagę wyzwań stojących przed osobami tworzącymi PROW. Tym samym przyznali, że sukces ich pracy zależy od przygotowania PROW, które w znaczący sposób przyczynią się do realizacji celów strategii Europa 2020 na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Komisarz Cioloș przychylił się do tych spostrzeżeń i zachęcił uczestników do tworzenia PROW, które byłyby w stanie pokazać wartość dodaną polityki rozwoju obszarów wiejskich. Zauważył, że bardziej widoczne rezultaty w połączeniu z ograniczoną liczbą błędów mogłyby zwiększyć komplementarność

Słabe punkty w procesie tworzenia poprzednich PROW wynikają z:

- Nieadekwatnej kwantyfikacji wyników programu (wskaźników).
- Niewystarczającego określenia celów, aby móc je osiągnąć i wybrać najlepsze projekty.
- Braku wystarczających powiązań pomiędzy strategią a wybranymi działaniami (błędna strategia realizacji).
- Braku jasno określonych potrzeb rozwojowych na obszarach objętych PROW.

¹ Komisja Europejska prowadzi międzyresortowy proces konsultacji zmierzający do uzgodnienia „stanowisk negocjacyjnych” celem przeprowadzenia dyskusji dotyczącej specyfiki rozwoju obszarów wiejskich w poszczególnych państwach członkowskich.

Uprozczone PROW

Podstawowym wyzwaniem, przed jakim stoją twórcy PROW, jest ich uproszczenie. W ciągu najbliższych miesięcy państwa członkowskie są zobowiązane do ścisłej współpracy z Komisją Europejską nad systemami mającymi na celu uproszczenie programowania PROW i procesu ich wdrażania.

Szczególnie istotna w aspekcie dostosowania PROW do Wspólnych Ram Strategicznych (WRS) jest regularna komunikacja i współpraca na poziomie krajowym i unijnym. Działania upraszczające prowadzone ze względu na WRS powinny umożliwić wprowadzenie „przyjaznych dla użytkownika” zasad, dzięki którym nowe PROW będą bardziej dostępne i zrozumiałe dla beneficjentów.

Uczestnicy seminarium ENRD podkreślili, że jednym z istotnych czynników sukcesu umożliwiających uproszczenie PROW, jest zaangażowanie interesariuszy w fazie ich programowania. Efektywne programowanie rozwoju obszarów wiejskich zależy od stałej współpracy i odpowiednich procedur zarządzania gwarantujących sprawną komunikację pomiędzy licznymi partnerami zaangażowanymi w przygotowywanie PROW.

Aby móc skorzystać z efektu synergii, niezbędna jest koordynacja w zakresie współpracy i dobrej komunikacji pomiędzy administracją PROW i innymi programów rozwojowych. Powinno to umożliwić przygotowanie w pełni zintegrowanych programów, które dostosowane będą do potrzeb krajowych i regionalnych.

Ze współpracy i wspólnych uzgodnień roboczych płyną istotne korzyści. Narzędzia te pozwalają uzyskać i zoptymalizować masę krytyczną wiedzy z różnych dziedzin, która potrzebna jest do efektywnego programowania PROW. Aby zwiększyć przejrzystość i zapewnić lepsze zrozumienie polityki, która cieszy się opinią dość skomplikowanej, konieczny jest dialog z interesariuszami. Takie partnerskie podejście należy do zasad dobrego zarządzania sprzyjających efektywnemu programowaniu, które popierane są przez DG AGRI oraz ENRD.

Odpowiednio wczesne zaangażowanie interesariuszy w tworzenie przejrzystego procesu podejmowania decyzji jest sprawdzoną metodą pozwalającą na zminimalizowanie ryzyka wystąpienia błędów w przyszłości. Mogą oni również dostarczyć cennych sugestii i wskazówek, jak w procesie programowania rozwiązać problem jednoczesnego upraszczania i ograniczania liczby błędów. Osiągnięcie równowagi w tym zakresie powinno umożliwić między innymi ustalenie prostych kryteriów kwalifikowalności, które będą zrozumiałe dla beneficjentów. Powinno się unikać skomplikowanych zasad. Uprozczone systemy umożliwią wypełnienie warunków kwalifikowalności i zredukują liczbę nieprawidłowości.

PROW wolne od błędów

Ilość błędów w PROW wzrosła w okresie 2007–2013 do nieakceptowalnego poziomu. Dlatego też osoby tworzące nowe PROW muszą zwracać większą uwagę na ewentualne przyczyny występowania błędów i stosować procedury, które zmniejszyłyby problemy związane z późniejszym audytem.

Ograniczenie ilości błędów w PROW ma kluczowe znaczenie dla utrzymania integralności polityki rozwoju obszarów wiejskich i jej programów. Jako jeden z kluczowych priorytetów efektywnego programowania wymienia się ochronę środków publicznych i utrzymanie wiarygodności działań PROW wśród obywateli państw członkowskich. W pierwszej kolejności należy zadbać o to, żeby propozycje dotyczące działań i wsparcia w ramach PROW były oparte na dokładnie sprawdzonych potrzebach.

Pułapy finansowe w nowych PROW zostaną ustalone w odniesieniu do działań (a nie jak w przeszłości do osi). Oznacza to konieczność jeszcze ostrożniejszej i realistycznej oceny rzeczywistego zapotrzebowania na proponowane instrumenty w ramach danego działania. Czynności mające na celu zgromadzenie danych niezbędnych do przeprowadzenia analizy SWOT mają istotne znaczenie w zakresie pozyskiwania informacji i określania rzeczywistych potrzeb.

Prawidłowa analiza potrzeb może ograniczyć

naciski na wykorzystanie środków z PROW na nieuprawnione działania.

Podejście do efektywnego programowania PROW oparte na potrzebach powinno więc wykraczać poza wykorzystanie klasycznych wskaźników, jak poziom bezrobocia, dane dotyczące PKB, priorytetowe gatunki itp. Podejście jakościowe w analizie potrzeb powinno również uwzględniać zdolność danego obszaru do absorpcji środków z poszczególnych instrumentów PROW na poziomie pojedynczego działania.

© ENRD Contact Point

- gwarantować wybór projektów, na które jest zapotrzebowanie, i które mogą przyczynić się do osiągnięcia celów PROW, a także
- monitorować wykonanie zakwalifikowanych projektów, aby ograniczyć możliwość wystąpienia nieprawidłowości.

Oprócz opracowania solidnych i przejrzystych procedur, dla realizacji PROW i efektywnej kontroli niezbędne jest również zapewnienie umiejętności i wiedzy, które umożliwią kontrolę w odpowiednim czasie i miejscu.

W trakcie seminarium ENRD wielokrotnie podkreślano, że warunkiem efektywnego programowania PROW jest zapewnienie odpowiednich umiejętności i systemów kierowania oraz kontroli wsparcia.

Monitorowanie i ocena

Podjęto również działania w celu poprawy metod monitorowania i oceny (omówiono je szczegółowo na stronie x). Oczekuje się, że zwiększony nacisk na przygotowywanie sprawozdań z realizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich przyczyni się do podejmowania bardziej odpowiedzialnych i nastawionych na osiąganie rezultatów działań w ramach PROW. Warunkiem realizacji tego założenia jest ocena postępów w oparciu o wiarygodne i aktualne bazy danych. Jakość metod zbierania podstawowych danych w poprzednich PROW oceniona została jako niewystarczająca i wymagająca poprawy.

Zbieranie podstawowych danych musi stanowić integralną część procesu analizy SWOT. Nowym zadaniem dla osób tworzących PROW jest m.in. zebranie wystarczających informacji na temat bieżących przekrojowych priorytetów PROW, czyli działań na rzecz klimatu, środowiska i innowacji.

Te przekrojowe zagadnienia stanowią odzwierciedlenie nadrzędnych celów strategii Europa 2020 w zakresie wzrostu i dobrobytu we wszystkich państwach członkowskich. PROW muszą być tak realizowane, aby możliwa była regularna ocena ich wkładu na rzecz klimatu, środowiska i innowacji. Dogłębna analiza potrzeb danego regionu w aspekcie zarządzania środowiskowego, wsparcia innowacji i działań na rzecz klimatu (adaptacji i łagodzenia) jest istotnym punktem wyjściowym dla efektywnego przygotowania PROW.

Ocena ex-ante zdolności do absorpcji środków powinna uwzględniać następujące czynniki: prognozy w zakresie możliwości współfinansowania przez różne grupy docelowe; motywację grup docelowych do uczestniczenia w systemie wsparcia PROW oraz inne kwestie, takie jak umiejętności i infrastruktura, które mogą wpływać (pozytywnie lub negatywnie) na zdolność do absorpcji i związane z nią zapotrzebowanie na środki z PROW w danym regionie.

Agencje płatnicze są zobowiązane do sprawdzenia, czy wybór i przeznaczenie działań PROW nie niesie z sobą ryzyka powstania błędów. Wspólne zarządzanie procesem programowania przez instytucje zarządzające, agencje płatnicze i innych interesariuszy postrzegane jest zatem jako rozsądny i uzasadniony czynnik sukcesu programowania PROW.

Kontrola PROW

Kolejnym ważnym zadaniem dla osób tworzących PROW jest opracowanie odpowiednich procedur umożliwiających kontrolowanie postępów w zakresie wdrażania działań PROW i tym samym ograniczenie możliwości pojawienia się nieprawidłowości. Dotyczy to kontroli wydatków i oceny, czy środki pieniężne są właściwie wydatkowane. Skuteczna kontrola musi:

Twórcy PROW muszą zadbać o to, aby wprowadzić proste procedury, które umożliwią sprawdzenie wszystkich działań w zakresie inwestowania środków finansowych w projekty, które są komplementarne wobec tematów przekrojowych. Uczestnicy seminarium ENRD zwrócili uwagę na elastyczność nowej polityki, która umożliwi łączenie wsparcia z więcej niż jednego działania. Stwarza to możliwość uzyskania wartości dodanej i efektów mnożnikowych w ramach tematów przekrojowych, jaki i innych obszarach.

Planowanie PROW

Odpowiednio wczesne rozpoczęcie pracy nad tymi kluczowymi dla PROW założeniami wydaje się więc uzasadnione. Narzędzia wspomagające planowanie mogą okazać się przydatne w planowaniu i zarządzaniu poszczególnymi fazami procesu programowania. Takie przygotowania mogą być również pomocne w zakresie koordynowania przez państwa członkowskie równoległych prac związanych z opracowaniem umów partnerskich.

Dzięki zatrudnieniu recenzentów *ex-ante* we wczesnym etapie procesu programowania PROW, jak i regularnie w późniejszych etapach, możliwe jest zwiększenie ich efektywności i uzyskanie innych korzyści.

Raporty z warsztatów

Oprócz wymienionych powyżej zagadnień związanych z tworzeniem PROW, uczestnicy seminarium ENRD przyjrzeni się również szczegółowo kilku innym kwestiom dotyczącym efektywnego programowania PROW.

Dzięki wykorzystaniu formuły warsztatów, udało się wskazać, na jakie kwestie twórcy PROW powinni zwracać uwagę. Należą do nich:

- promowanie przekrojowych zagadnień związanych z innowacjami oraz działaniami na rzecz klimatu i środowiska,
- zapewnienie dobrego zarządzania procesem programowania, w tym rolę sieci i efektywnym współzarządzaniem zadaniami,
- modyfikacja wytycznych w zakresie monitorowania i oceny PROW,
- ułatwianie kontaktów pomiędzy różnymi regionalnymi interesariuszami korzystającymi z metodologii LEADER.

Rezultaty warsztatów: Jak promować transfer wiedzy i innowacji w nowych PROW?

Innowacje i związane z nimi transfer wiedzy są ważnym narzędziem dla rozwoju obszarów wiejskich Europy. Fakt ten znalazł odzwierciedlenie w propozycji wprowadzenia wsparcia dla innowacji jako przekrojowego tematu w PROW państw członkowskich na lata 2014–2020.

Z tego powodu nie należy traktować innowacji w rozwoju obszarów wiejskich jako nierealnej koncepcji. Nowe podejście do rozwoju przedsiębiorstw, gospodarowania zasobami środowiska i/lub działań lokalnych społeczności jest ważne i realne dla wszystkich osób zainteresowanych obszarami wiejskimi Europy. Co więcej, w procesach i procedurach wykorzystywanych do wdrażania PROW innowacje pozostają dla ich twórców tak samo istotne.

© 123rf, Pires

Zadaniem twórców PROW jest przygotowanie systemów wsparcia, które byłyby zdolne do przekazywania wszystkich form innowacji, jak również promowania związanego z nimi transferu wiedzy. Pomimo, że wszystkie działania PROW powinny być tak zaprojektowane, aby preferować i wyszukiwać innowacje, to działania w zakresie współpracy, doradztwa i animacji powinny być najważniejszym źródłem wsparcia w tym obszarze.

Analiza potrzeb, kryteria wyboru oraz procedury monitoringu dla tych działań muszą więc brać pod uwagę kilka czynników. Po pierwsze, należy zadbać o to, żeby wsparcie dla innowacji miało charakter komplementarny, a także zapobiec nakładaniu się działań. Wymaga to wiedzy na temat innych źródeł finansowania inwestycji i współpracy z nimi (w tym wsparcia z Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI), Horizon 2020 – Europejskiego Programu Ramowego na rzecz Badań i Innowacji i/lub z innych źródeł).

Osoby przygotowujące PROW powinny zadbać o wprowadzenie procedur, które skierowałyby środki przeznaczone na cele innowacji w kierunku projektów kreujących wartość dodaną. Procesy wyboru i ukierunkowania muszą tak inwestować środki z PROW, aby realizować jego strategiczne cele. Muszą one również być w stanie wychwycić projekty, które próbują „wywarzyć otwarte drzwi” w danym obszarze PROW.

Równie ważnym aspektem programowania innowacji jest zarządzanie ryzykiem. Jest ono bowiem nieodłącznym

elementem wszystkich programów wspierających innowacje. Stworzenie sprawnych procesów może pomóc w ograniczeniu ryzyka. Uczestnicy seminarium ENRD podkreślili rolę przepisów w zakresie ustalania etapów działania. Chodzi tu o stopniowe przekazywanie środków na projekty z zakresu innowacji, co pozwoli na kontrolę współfinansowania projektów o dużym potencjale innowacyjnym, ale jednocześnie obciążonych wysokim ryzykiem.

Inna rada sformułowana przez uczestników warsztatów na temat innowacji dotyczy wykorzystania przez państwa członkowskie funduszu gwarancyjnego jako narzędzia wspierającego zarządzanie ryzykiem. Zgodzono się również, że monitoring i ocena projektów z zakresu innowacji powinny być prowadzone ze świadomością, iż ewentualne błędy mogą służyć do wyciągnięcia wniosków na przyszłość. W trakcie warsztatów uznano również, że należy unikać programowania nieefektywnych procedur (np. wymogu, aby projekty innowacyjne, które się nie powiodły, zwróciły otrzymane środki), które mogłyby zniechęcić do innowacji i korzystania z PROW.

Twórcy PROW mogą wyciągnąć wiele wniosków z doświadczeń zdobytych w trakcie bieżącego okresu programowania. Opierając się na tych doświadczeniach, grupa fokusowa ENRD ds. transferu wiedzy i innowacji (KT&I) przygotowała wskazówki, w jaki sposób PROW mogą bardziej efektywnie wspierać transfer wiedzy i innowacje².

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie transferu wiedzy i innowacji:

- Należy zidentyfikować rzeczywiste zapotrzebowanie na wsparcie innowacji na obszarze objętym PROW.
- Konieczne jest wspieranie roli sieci w pośredniczeniu w zakresie innowacji.
- Warto promować oddolne kanały poszukiwania i proponowania działań innowacyjnych.
- Należy unikać definiowania innowacji, natomiast warto skupić się na procesie tworzenia innowacji.
- Konieczne jest wprowadzenie elastycznego podejścia do łączenia różnych typów wsparcia (finansowego i/lub innego) za pomocą kombinacji uprawnień.
- Należy wspierać
 - wykorzystanie lokalnych animatorów jako „katalizatorów”. Takie osoby służące radą i pośredniczące w zakresie innowacji powinny być dobrze wyszkolone.

2 Więcej informacji na temat działań ENRD w zakresie promowania transferu wiedzy i innowacji znaleźć można na stronie:

http://enrd.ec.europa.eu/themes/research-and-innovation-gateway-development/kt-innovation/en/kt-innovation_en.cfm

Należy rozpoznać ryzyka i wprowadzić systemy radzenia sobie z nim. Rezultaty warsztatów: W jaki sposób uwzględnić kwestie środowiskowe i klimatyczne w nowych PROW?

Większość unijnych zasobów naturalnych zlokalizowana jest na obszarach wiejskich Europy. Wieś odgrywa także istotną rolę pomagając Europie w wypełnieniu jej globalnych zobowiązań dotyczących działań na rzecz klimatu. Obszary wiejskie dysponują w tym zakresie licznymi możliwościami rozwojowymi, od zrównoważonego podejścia, po zarządzanie środowiskowe i działania na rzecz klimatu w postaci łagodzenia i adaptacji do zmian klimatycznych. Z tego powodu wszystkie nowe PROW powinny aktywnie promować i preferować wsparcie dla projektów, które w pozytywny sposób przyczyniają się realizacji środowiskowych i klimatycznych celów państw członkowskich.

Ponieważ środowisko i klimat należą do tematów przekrojowych w PROW na lata 2014–2020, powinny zostać odpowiednio uwzględnione we wszystkich działaniach. Uczestnicy seminarium ENRD podkreślili, że „w nowych PROW nie powinno być «zielonych lub klimatycznych elementów» - tematy te powinny być uwzględnione w sposób przekrojowy”. Oznacza to, że wszystkie działania powinny się do nich odnosić. W procesie programowania należy więc ocenić zdolność poszczególnych działań do oddziaływania na środowisko i klimat.

Duże znaczenie tematów przekrojowych znajduje również odzwierciedlenie w dostępności działań PROW odnoszących się bezpośrednio do ekosystemów (priorytet 4) i efektywności zasobów/klimatu (priorytet 5). Chociaż oczekuje się, że działania te stanowiąc będą istotne źródło finansowania projektów prośrodowiskowych, to zadaniem twórców PROW jest zapewnienie, że we wszystkich innych działaniach również znajdują się środki, które można przeznaczyć na te cele. Propozycje w nowych ramach prawnych dotyczące polityki rozwoju obszarów wiejskich zapewniają twórcom PROW dużą elastyczność odnośnie sposobów uwzględnienia tych nadrzędnych zasad.

Ponieważ kwestie środowiskowe i klimatyczne są dla twórców PROW priorytetem, ocena ex-ante powinna zwracać szczególną uwagę na zakres, w jakim każde działanie w poszczególnych PROW chroni lub może chronić środowisko.

Efektywne programowanie wsparcia działań na rzecz środowiska i klimatu powinno również przyczyniać się do realizacji nadrzędnego celu, jakim jest stworzenie PROW, które byłyby oparte na potrzebach, zorientowane na wyniki, wolne od błędów i w pełni zintegrowane. Można to osiągnąć poprzez spójne planowanie w całym okresie funkcjonowania PROW.

Cele środowiskowe powinny być najpierw uwzględnione w analizie SWOT. Działania prośrodowiskowe powinny kierować wsparcie na faktyczne potrzeby w zakresie środowiska i/lub klimatu poprzez ustalenie odpowiednich kryteriów selekcji i innych narzędzi implementacji. Ponadto należy poprawić sposób, w jaki przygotowywane są raporty na temat zagadnień przekrojowych, co pozwoli pokazać rezultaty, jakie uzyskano w tym zakresie w ramach poszczególnych działań.

Kluczowym punktem wyjścia jest tutaj dogłębna analiza kontekstu środowiskowego na obszarze danego PROW. Pomoże ona ustalić, w których rejonach różne rodzaje zarządzania środowiskowego i wsparcie działań na rzecz klimatu są najbardziej potrzebne. Efektem przeprowadzonej analizy potrzeb będzie zbiór podstawowych danych, na podstawie których można następnie ocenić postępy PROW. Określą one również zapotrzebowanie na dostępne środki i pomogą w ustaleniu pożądaných rezultatów.

Ukierunkowane narzędzia są bardziej efektywnym podejściem, niż stosowanie ogólnych i wielokierunkowych metod. Kryteria wyboru powinny być tak ustalone, aby kierować środki z PROW na określone potrzeby i osiąganie związanych z nimi docelowych rezultatów.

©123rf, Peter Wollings

Przykładowo, nie należy lekceważyć roli, jaką działania inwestycyjne odgrywają w zakresie działań na rzecz klimatu i działań prośrodowiskowych, nawet jeżeli powiązania pomiędzy nimi były w przeszłości niedoceniane. Działania inwestycyjne mogą być łączone z działaniami prośrodowiskowymi w celu zwiększenia konkurencyjności na poziomie gospodarstw i osiągania rezultatów, które przynoszą korzyści w obu tych aspektach.

Nacisk na tworzenie bardziej zorientowanych na wyniki PROW oznacza, że we wszystkich PROW należy wprowadzić odpowiedni system monitoringu rezultatów i wyjaśnienia ich wkładu w realizację celów środowiskowych i klimatycznych. Oznacza to konieczność ustalenia odpowiednich danych wyjściowych, a może również wymagać wzmocnienia zdolności beneficjentów i administracji do monitoringu środowiskowego w odniesieniu do wszystkich działań PROW.

Grupa fokusowa ENRD ds. działań prośrodowiskowych³ przygotowała wytyczne i przykłady w postaci studiów przypadku pokazujące, jak wykonać to w praktyce. Uczestnicy warsztatów zapoznali się z przeglądem najważniejszych wniosków grupy fokusowej, które uzupełnione zostały o inne praktyczne rady w zakresie metodologii kierowania środkami z PROW na cele związane z klimatem (za pomocą narzędzi przygotowanych w ramach projektu Oskar – <http://sitem.herts.ac.uk/aeru/oscar/index.htm>).

Goście zaproszeni na warsztaty i seminarium dyskutowali na temat zalet ukierunkowywania tematów przekrojowych poprzez wykorzystanie kombinacji wsparcia na poziomie działań. Uznano, że najlepszym sposobem na uzyskanie wartości dodanej w zakresie działań środowiskowych w ramach PROW jest stworzenie „zestawów synergicznych”, co jest możliwe przy odpowiednio wczesnym ich zaplanowaniu. Łączenie „miękkiego” wsparcia (tj. animacji, szkoleń, tworzenia potencjału, współpracy itp.) ze wsparciem „twardym” na rzecz działań inwestycyjnych i/lub zarządzania środowiskiem, postrzegane jest jako sposób na uzyskanie bardziej zrównoważonych rezultatów wsparcia z PROW.

Spójność pozostaje wspólnym czynnikiem sukcesu programowania wsparcia na cele środowiskowe w trakcie wszystkich faz realizacji PROW. Działania PROW na rzecz środowiska muszą również być spójne i zintegrowane z innymi źródłami wsparcia dostępnymi na obszarze danego PROW.

Wszystkie środki z EFI muszą być ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w zakresie środowiska i klimatu. PROW powinny być tworzone w taki sposób, aby umożliwić efektywną koordynację z innymi unijnymi instrumentami wsparcia. Powinno się też maksymalnie wykorzystać potencjał działań PROW do wypełniania luk, których inne fundusze nie są w stanie pokryć. Jednocześnie, inne fundusze mogą poprawić rezultaty działań PROW w zakresie środowiska. Powinno się jednak unikać ryzyka związanego z podwójnym finansowaniem. Podczas seminarium ENRD wskazano obszary, które są szczególnie istotne z punktu widzenia zintegrowanego programowania WRS. Zaliczono do nich wykorzystanie transportu oraz energii na obszarach wiejskich, jak również wspólne działania obszarów miejskich i wiejskich.

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie działań na rzecz środowiska i klimatu:

- Analiza SWOT powinna stanowić
- dogłębną analizę potrzeb w zakresie zarządzania środowiskiem i związanych z nimi możliwości uzyskania wsparcia na obszarze PROW.
- We wszystkich działaniach należy korzystać z kryteriów wyboru, które faworyzują projekty przyczyniające się realizacji priorytetów przekrojowych.
- Wsparcie z PROW powinno być kierowane na projekty, które odpowiadają na faktyczne zapotrzebowanie.
- Łączenie wsparcia z poszczególnych działań w „pakieci”, umożliwi maksymalne wykorzystanie potencjału PROW.
- Należy stosować podejście zorientowane na wyniki w programowaniu wsparcia celów środowiskowych we wszystkich działaniach.

3 Więcej informacji na temat prac ENRD w zakresie promowania działań prośrodowiskowych znaleźć można na stronie: http://enrd.ec.europa.eu/themes/environment/environmental-services/en/environmental-services_en.cfm

- Potrzeby w zakresie monitorowania PROW powinny być dopasowane do możliwości wszystkich interesariuszy PROW.
- Należy łączyć wsparcie z PROW z innymi odpowiadającymi źródłami wsparcia w danym regionie.

Rezultaty warsztatów: Efektywne współzarządzanie

Warunkiem udanego programowania jest efektywna koordynacja działań i współpraca pomiędzy instytucjami zarządzającymi, agencjami płatniczymi, jednostkami certyfikującymi oraz innymi organizacjami formalnie odpowiedzialnymi za wdrażanie PROW.

Funkcjonalne systemy współzarządzania pozwalają wielu interesariuszom uzyskać liczne korzyści. Uczestnicy seminarium ENRD zgodzili się, co do tego, że wszyscy zaangażowani w administrację PROW mogą zyskać na większej efektywności, która możliwa jest dzięki współpracy. Uznano również, że korzyści te warte były początkowych nakładów pracy związanych badaniem i dopracowaniem udanych metod współzarządzania.

Spójność ponownie uznać można za kluczowy czynnik sukcesu programowania procedur współzarządzania PROW. Dotyczy to również administracji finansami, systemami informatycznymi, audytem i kontrolą. Spójność zostanie zwiększona dzięki zmianie wprowadzonej w okresie 2014–2020, która polega na tym, że obydwojema filarami WPR zarządzać będzie tylko jedna agencja płatnicza w danym państwie członkowskim lub regionie.

Wprowadzenie procedur zapewniających spójność współzarządzania finansowego w ramach PROW, pomóc ma administracji w koncentrowaniu się na tym samym zestawie priorytetów rozwojowych. PROW są narzędziem rozwojowym i wszystkie osoby zaangażowane w system zarządzania nimi powinny w spójny sposób podchodzić do ich podstawowego celu: mianowicie roli we wspieraniu PROW w osiągnięciu strategicznych priorytetów.

Współzarządzanie PROW pozwala na poprawę efektywności działań. Wspólne metody pracy powinny równoważyć znaczenie strategii interwencji PROW z unikaniem błędów. Takie podejście umożliwi interesariuszom PROW na zagwarantowanie, że pieniądze wydane są zgodnie z ich przeznaczeniem.

Wspólne systemy administracji PROW będą musiały brać pod uwagę strategię interwencji PROW 2014–2020 na różnych poziomach. Dotyczyć będzie to m.in. poziomu pojedynczego działania, gdyż planowanie finansowe i realizacja działań w nadchodzącym okresie programowania opierać muszą się na jasnym i wspólnym rozumieniu priorytetów PROW i zestawie wspólnych wskaźników dla każdego działania.

Odpowiednie współzarządzanie na poziomie działania ułatwi bezproblemowe współzarządzanie na wyższych poziomach administracji PROW. Należy zwracać uwagę na wszystkie nowe zasady administracyjne pojawiające się na poziomie działania, takie jak te dotyczące współzarządzania instrumentami finansowymi⁴, pakietów wsparcia w ramach różnych działań czy podprogramów PROW.

Ustalenie na wczesnym etapie procedur współpracy pomiędzy instytucjami zarządzającymi, agencjami płatniczymi, pośrednikami i jednostkami certyfikującymi może więc pomóc w efektywnym programowaniu. Odpowiednio wczesne rozpoczęcie jest szczególnie przydatne z punktu widzenia ustalania priorytetów i wskaźników w ramach umów partnerskich.

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie współzarządzania:

- Efektywne systemy współzarządzania powinny być odpowiednio wcześniej przygotowane i sprawdzone.
- Należy upewnić się, że wszystkie zaangażowane osoby rozumieją swoją rolę we wspieraniu PROW w osiągnięciu jego celów.
- Należy upewnić się, że wszystkie zaangażowane osoby wiedzą, jakie jest przeznaczenie środków finansowych (i dlaczego).
- Instytucje zarządzające i agencje płatnicze muszą wspólnie prowadzić ocenę ex-ante wszystkich proponowanych działań PROW, aby sprawdzić możliwość ich weryfikacji i kontroli.

⁴ W 13. numerze EU Rural Review zamieszczono porady i wytyczne dotyczące instrumentów finansowych w ramach PROW.

http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm

Rezultaty warsztatów: Dobre zarządzanie w przygotowywaniu PROW

Znaczenie i potencjał współpracy jako narzędzia efektywnego programowania PROW będą rosły. Dlatego też ważne jest, aby wszyscy partnerzy rozumieli zasady i regulacje dotyczące zarządzania unijną polityką rozwoju obszarów wiejskich uzgodnione przez państwa członkowskie. Jest to istotne zarówno w odniesieniu do procedur przygotowywania PROW, jak i umów partnerskich.

Dobre zarządzanie współpracą w ramach PROW musi zostać zaplanowane, uzgodnione i zaprogramowane w trakcie 2013 roku. Celem programowania procedur dobrego zarządzania jest skoncentrowanie się na wartości dodanej, którą można uzyskać w wyniku współpracy na rzecz promowania wielopoziomowego zaangażowania się w działania PROW.

Programowanie odpowiednich zasad partnerstwa może wspomóc analizę SWOT w lepszym tematycznym i przestrzennym ukierunkowaniu działań PROW. Współpraca pozwala na stworzenie optymalnego i efektywnego systemu wdrażania PROW.

Dzięki zaangażowaniu wszystkich interesariuszy w pełen cykl życia PROW, uzyskać można dodatkowe korzyści w postaci wiedzy. Planowanie dobrego zarządzania powinno więc dążyć do ustanowienia struktur współpracy, która dostarczać będą rezultatów nie tylko w trakcie fazy przygotowań, ale również podczas wdrażania i oceny PROW.

Programowanie zasad dobrego zarządzania w całym cyklu życia PROW pomoże w utrzymaniu zaangażowania interesariuszy również w fazie jego wdrażania (poprzez udział w wyborze projektów, jak również zbieranie i analizę danych do oceny). Ulepszony to również proces oceny, który wpłynąć może na strategiczne kierunki i procedury operacyjne programu.

Aktywne zaangażowanie wszystkich interesariuszy jest warunkiem powodzenia polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Wybór odpowiednich partnerów jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym osiągnięcie celów dobrego zarządzania. Ważne jest, aby udział partnerów z sektora publicznego, prywatnego i obywatelskiego był zrównoważony. Ewentualne ryzyko powstania nierównowagi w tym zakresie może zostać zminimalizowane poprzez wprowadzenie przejrzystych procedur.

Artykuł 5 propozycji rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów wymienia główne kategorie partnerów, których należy angażować w umowy partnerskie i przygotowanie programu, tj.; kompetentne władze regionalne, lokalne, miejskie i inne; partnerzy gospodarczy i społeczni; jednostki reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, a także jednostki odpowiedzialne za promowanie równości i niedyskryminacji.

Podejście do dobrego zarządzania oznacza również sformalizowanie procedur współpracy pomiędzy partnerami. Sformalizowane umowy partnerskie będą prawdopodobnie nowym wymogiem prawnym w PROW 2014–2020. Z kolei Komisja Europejska przygotowuje wspólny kodeks postępowania, który wskaże, w jaki sposób zasady określone w artykule 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów mogą być wdrażane w państwach członkowskich⁵.

Uczestnicy seminarium ENRD otrzymali informacje na temat kodeksu postępowania, który szczególny nacisk kładzie na narzędzia konsultacji i komunikacji prowadzące do dobrego zarządzania. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę, że twórcy PROW powinni dążyć do zaplanowania działań konsultacyjnych i komunikacyjnych w taki sposób, aby uniknąć koncentrowania się jedynie na tematach związanych z alokacją funduszy na różne typy działań PROW lub beneficjentów.

Dobre zarządzanie wymaga konsultacji i komunikacji z/pomiędzy partnerami, aby w pierwszej kolejności skupić się na najważniejszych wyzwaniach i możliwościach w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w danym regionie. Następnie przeprowadzić można mniej formalną dyskusję na temat alokacji środków, aby nakierować działania na zdefiniowane potrzeby.

W budżetach bieżących PROW na lata 2007–2013 dostępne są środki na pomoc techniczną, która pomoc ma państwom członkowskim w korzystaniu z „platform konsultacyjnych” w trakcie przygotowywania nowych PROW. Środki na pomoc techniczną będą również dostępne w okresie 2014–2020, a ich celem jest wzmacnianie partnerstwa w trakcie cyklu życia poszczególnych PROW.

5 Inne użyteczne informacje na temat kodeksu postępowania zamieszczone zostały w dokumencie roboczym Komisji Europejskiej dostępnym na stronie: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=en&newsId=7956>

Platformami konsultacyjnymi dla PROW są komitety monitorujące i sieci obszarów wiejskich na poziomie krajowym i regionalnym. Uczestnicy seminarium ENRD usłyszeli, w jaki sposób platformy konsultacyjne, do których przystąpić można bez żadnych wymagań, przyciągają więcej osób niż formalne modele partnerstwa. Uznano, że zwiększenie eksperckiej masy krytycznej w jednostkach zarządzających PROW wymaga elastyczności.

W trakcie seminarium podkreślono, że ciągła wymiana dobrych praktyk pomiędzy partnerami stanowi ważny element dobrego zarządzania. Twórcy PROW powinni dokonać obiektywnej analizy potencjału istniejących struktur sieciowych w zakresie działań na rzecz wymiany wiedzy. Należy tak programować

PROW, aby odpowiednie struktury sieciowe były gotowe na początek okresu 2014–2020.

Media społecznościowe i inne narzędzia komunikacji oferują możliwość promowania dialogu i angażowania interesariuszy w proces programowania PROW.

Krajowe sieci obszarów wiejskich (KSOW) również stanowią ważną platformę komunikacyjną umożliwiającą dotarcie do licznych interesariuszy PROW⁶. Jedną z ról KSOW jest pomaganie w interpretacji złożonych pojęć i języka na bardziej przyjazne wyjaśnienia i terminologię, którą interesariusze mogą łatwiej zrozumieć.

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie dobrego zarządzania:

- Partnerskie podejście zwiększa wartość działań PROW.
- PROW potrzebują sformalizowanego partnerstwa opartego na kodeksie postępowania.
- Odpowiednio wcześniej rozpoczęte działania konsultacyjne i komunikacyjne pozwalają na uzyskanie dodatkowych korzyści w ramach programowania.
- Identyfikacja i wymiana przykładów dobrych praktyk (w zakresie projektów PROW i zarządzania PROW) jest dobrą praktyką w zakresie dobrego zarządzania.
- Istniejące struktury sieciowe można zaprogramować w taki sposób, żeby wzmocnić ich potencjał strategiczny.
- Procesy oceny (ex-ante, bieżące, ex-post) powinny być tak zaprogramowane, żeby móc ocenić działania każdego partnerstwa PROW.

Rezultaty warsztatów: Monitorowanie i ocena nowych PROW

Stworzenie efektywnych systemów monitoringu i oceny (M&E) powinno przyczynić się do powodzenia działań PROW. W trakcie tworzenia systemów M&E należy więc brać pod uwagę, że służą one nie tylko ocenie uzyskanych rezultatów, ale dostarczają również danych niezbędnych przy wdrażaniu PROW.

Propozycje w zakresie unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 podkreślają tę zasadę. Większy nacisk na M&E w polityce rozwoju obszarów wiejskich ma celu wsparcie państw członkowskich w podejmowaniu zorientowanych na wyniki i odpowiedzialnych działań w ramach PROW. W trakcie programowania PROW należy więc stworzyć procedury i warunki, które:

- zapewnią wysoką jakość M&E, a także
- efektywnie wykorzystają rezultaty M&E.

Dla PROW 2014–2020 przygotowany jest nowy system M&E, który odnosić się będzie do działań i obszarów fokusowych PROW. Spowoduje on, że PROW będą bardziej zorientowane na wyniki. Twórcy PROW powinni więc odpowiednio wcześniej uwzględnić nowy system.

Przydatne informacje na temat oceny ex-post PROW 2014–2020 dostępne są w dokumencie przygotowanym przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich pt. *Jak najlepiej wykorzystać PROW*⁷.

Bieżące wspólne ramy monitorowania i oceny (CMEF) nadal pozostają podstawowym punktem odniesienia dla twórców PROW. System monitorowania i oceny na lata 2014–2020 został zmieniony tak, aby obejmować oba filary WPR. Pomoże to bardziej uwidocznić wsparcie rozwojowe państw członkowskich dla obszarów wiejskich.

Inne nowe elementy M&E dla PROW 2014–2020 obejmują wykorzystanie „planów oceny”. Proces programowania będzie zawierał przygotowanie i uzgodnienie tych planów. Ich treść powinna wyjaśnić i sformalizować szczegóły M&E takie, jak (miedzy innymi) harmonogram M&E, system zbierania danych i procedury wykorzystania rezultatów oceny.

Średniookresowa ocena nowych PROW nie będzie wymagana, ale w roku 2017 i 2019 trzeba będzie przeprowadzić rozbudowaną coroczną ocenę procesu wdrażania. Roczny raport z wdrażania PROW w 2017 roku wskaże konieczne do wprowadzenia w nich zmiany. Z kolei raport z 2019 roku stanowić będzie tymczasowe podsumowanie realizacji PROW.

7 Publikacja ta dostępna jest w wielu językach na stronie:

http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/library/evaluation-helpdesk-publications/en/evaluation-helpdesk-publications_en.cfm

Decyzje o uruchomieniu środków z rezerwy podjęte zostaną w 2019 roku w oparciu o realizację wybranych istotnych etapów, które mają być zgodne z zestawem podstawowych wskaźników PROW. Uczestnicy warsztatów na temat M&E podkreślili, że należy uważnie dobierać wskaźniki, na podstawie których uruchomiona zostanie rezerwa. Powinny one odzwierciedlać ogólną strategię interwencji, która została uzgodniona przez interesariuszy PROW i nie powinny zwiększać ryzyka wystąpienia niezamierzonych działań.

Liczba wskaźników służących ocenie zostanie w nowym okresie programowania ograniczona w celu uproszczenia i wzmocnienia zarządzania PROW.

Kolejne ważne dla twórców PROW zagadnienie związane jest z porównywalnością danych (np. wskaźników). Powinna być ona zapewniona na poziomie unijnym. Należy również uważnie przygotować systemy zorientowane na wynik na poziomie działań (i innych poziomach), aby promować przejrzystość postępów w zakresie przekrojowych priorytetów PROW (innowacji oraz działań na rzecz środowiska i klimatu).⁸

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie monitorowania i oceny:

- Odpowiednie przygotowanie M&E pomoże w optymalnym przygotowaniu działań PROW.
- Większy nacisk na podejście zorientowane na rezultaty poprawi przejrzystość działań PROW.
- Plany oceny będą cennym narzędziem zarządzania M&E.

8 Przygotowany został dokument roboczy, który zawiera wskazówki dotyczące planu wskaźników. Jest on dostępny na stronie internetowej ENRD w dziale, który zawiera dokumentację z seminarium na temat efektywnego programowania. Robocza lista wskaźników celu i wskaźników rezultatu dla PROW dostępna jest w zakładce „WS6” na stronie: http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

Procedury M&E oraz wskaźniki dla subprogramów PROW, rezerwy wykonania i tematy przekrojowe powinny być tak zaprojektowane, aby odpowiadać nadrzędnym celom PROW. Rezultaty warsztatów: Rozwój kierowany przez lokalną społeczność (CLLD)/LEADER w nowych PROW

Dzięki utworzeniu aktywnych powiązań pomiędzy różnymi interesariuszami z danego regionu przy wykorzystaniu metodologii LEADER, w okresie 2014–2020 osiągnąć będzie można synergę w zakresie działań rozwojowych. Do interesariuszy tych zalicza się lokalne grupy działania (LGD), rybackie lokalne grupy działania (FLAG) oraz inne grupy korzystające z EFI w zakresie rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność (CLLD).

Ważnym aspektem tworzenia PROW jest dbanie o to, aby grupy LEADER były w stanie sprostać słabościom w lokalnych strategiach rozwoju, które zostały zidentyfikowane przez Europejski Trybunał Obrachunkowy⁹. Przykładowo, procedury PROW dla grup LEADER powinny zostać tak zaplanowane, aby zapewnić, że wszystkie finansowane projekty i realizowane działania są jasno powiązane z nadrzędnymi celami strategii rozwoju lokalnego. Dotyczy to wykorzystania kryteriów wyboru i systemów monitorowania jako narzędzi gwarantujących, że projekty wspierają logikę interwencji strategii rozwoju lokalnego

i zapewniają, że środki finansowe wydawane są zgodnie z przeznaczeniem.

W celu dalszego uproszczenia PROW 2014–2020, podstawowe fundusze przeznaczone na cele LEADER zostaną zaplanowane w ramach obszaru fokusowego 6B, a mianowicie: „Wspierania rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich”, jednakże przekrojowy charakter LEADER sprawia, że jest on ważny również w innych obszarach fokusowych PROW.

Oczekuje się, że zatrudnienie stanowi

będzie priorytet oraz wskaźnik wykonania działań PROW finansowanych w ramach LEADER. Spójne podejście do pomiaru i monitorowania osiągnięć LEADER w zakresie kreowania miejsc pracy będzie również miało duże znaczenie dla twórców PROW.

Przywrócenie możliwości korzystania przez grupy LEADER z wielu funduszy, stwarza tym interesariuszom rozwoju lokalnego możliwość odegrania większej roli we wspieraniu wzrostu gospodarczego i dobrobytu w ich własnym regionie na „różnych frontach”.

⁹ <http://eca.europa.eu/portal/page/portal/pressroom/Presspacks/Previouspresspacks/2010/PresskitSpecialReportNo52010>

W przygotowaniach do programowania PROW należy również uwzględnić, że ciągle istnieć mogą potrzeby w zakresie rozwoju potencjału grup LEADER, aby mogły one stosować podejście wielofunduszowe. Może więc istnieć potrzeba zaplanowania działań wzmacniających umiejętności i kompetencje grup LEADER, aby pomóc im w efektywnym koordynowaniu łączenia funduszy rozwoju lokalnego¹⁰.

Testowanie podejść pilotażowych i badanie czynników sukcesu dobrych praktyk w zakresie koordynowania kilku funduszy (tj. z EFRROW i EFR) może pomóc administracji PROW w programowaniu własnych wytycznych w zakresie rozwijania metodologii LEADER 2014–2020.

Uczestnicy seminarium ENRD zostali poinformowani, że do wielofunduszowego podejścia do strategii rozwoju lokalnego nie można nikogo przymusić. Zaproponowano przygotowanie wytycznych, które pozwolą temu procesowi toczyć się naturalnie we własnym tempie odzwierciedlającym potrzeby i zdolności danego regionu.

Może więc zdarzyć się sytuacja, że na początku okresu programowania 2014–2020 przeważać będą strategie rozwoju lokalnego korzystające z jednego funduszu.

Do narzędzi wspierających i umożliwiających proces zmian zaliczyć można:

- Krajowe ramy prawne, które zapewniają zharmonizowane zasady przyznawania środków;
- Wsparcia dla interesariuszy, które pomoże wszystkim zaangażowanym osobom w zrozumieniu różnych perspektyw i realiów działania.
- Regularne spotkania pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w różne systemy finansowania. Taka współpraca powinna mieć miejsc na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Zaplanować można również narzędzia komunikacji, które wspierać będą dialog zmierzający do identyfikacji wyzwań, pokonywania „wąskich gardeł” oraz pomocy w wykorzystaniu możliwości dostępu do wielu funduszy.

Jeżeli przyjęte zostanie podejście wielofunduszowe, wybór LGD powinien być procesem koordynowanym. Może odbywać się to na zasadzie wspólnych konkursów lub poprzez wybór komitetu na poziomie krajowym lub regionalnym, w skład którego wchodzić będą przedstawiciele różnych funduszy.

W okresie 2014–2020 możliwe jest zaangażowanie jednostek pośredniczących do administrowania LEADER. Z możliwości tej można skorzystać z dwóch powodów:

- Istnieć będzie jedno miejsce, w którym grupy LEADER w sposób kompleksowy będą mogły nawiązać współpracę w zakresie finansowania (niezależnie od tego, czy z jednego czy wielu źródeł); a także nie mniej ważne
- Ograniczone zostanie ryzyko, że instytucje zarządzające będą przeciążone pracą administracyjną. Pomoże to instytucjom zarządzającym utrzymać ich strategiczną rolę jako jednostki nadzorującej koordynację i jakość wdrażania LEADER.

Jednostki pośredniczące są również lepiej przygotowane do zrealizowania propozycji przedstawionej przez uczestników seminarium ENRD, aby uprościć procedury dla mniejszych projektów. Współpraca pomiędzy państwami członkowskimi może pomóc w identyfikacji/transferze dobrych praktyk w zakresie takich procedur.

Wskazówki dotyczące programowania PROW w zakresie tworzenia aktywnych połączeń pomiędzy różnymi interesariuszami z wykorzystaniem metodologii LEADER:

- Konieczne są odpowiednie umiejętności, aby zagwarantować, że wszystkie środki z LEADER wydane zostały zgodnie z ich przeznaczeniem.
- Tworzenie miejsc pracy będzie ważnym celem dla LEADER.
- Należy wspierać grupy LEADER w przestawieniu się na korzystanie z wielu funduszy, pozwalając im jednak na zrobienie tego we własnym tempie.
- Jednostki pośredniczące mogą stanowić cenną pomoc techniczną dla grup LEADER i administracji PROW.

Więcej informacji:

Całość dokumentacji na temat efektywnego programowania przedstawiona w trakcie seminarium dostępna jest pod adresem:

http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

Urząd Publikacji

doi:10.2762/53386

ISBN 978-92-79-28920-0

9 789279 289200